

LA FIDELITAT EN LA PARELLA

DO – COMPROMÍS – PROJECTE – PROCÉS

Presentació

Quan una persona es fa conscient que està enamorada, és a dir, quan una persona descobreix “que viu en-amor per algú”, i, a més, intueix que és corresposta en el seu amor per part de l'altra, aquesta persona se sent feliç i, tot preveient la continuïtat d'aquest sentiment de felicitat, se sent agafada per la voluntat de continuar i de créixer en aquesta felicitat, i, per tant, de ser fidel a aquesta vivència, sempre que li sigui humanament possible. Penso que aquesta és una experiència universal.

La fidelitat és una dimensió connatural de l'amor. Trobar l'amor és trobar la felicitat perquè la persona humana està feta – com repetiré aquí moltes vegades – per a estimar i ser estimada. Per això la persona madura, sigui de l'edat que sigui, que troba l'amor en una persona – o en un projecte humà o religiós – i que pensa que la farà feliç, sent també que ha trobat la felicitat, i vol i necessita ser-li fidel no sols per no perdre-la, sinó per anar-hi creixent fins a viure-la en la més gran plenitud possible. Les paraules que escoltem tantes vegades: “He trobat la dona de la meua vida, he trobat l'home de la meua vida” -(o en un altre camp, que ara “no toca”: “he trobat l'amor a Jesús de Nazaret”)- comporten el desig i la voluntat de construir la fidelitat mútua perquè en ella i amb ella es viu la felicitat.

Aquestes pàgines volen mostrar, segons les paraules que les intitulen, com i per què la fidelitat en la parella és un do generós de l'un a l'altre que comporta un compromís global per a tota la vida – tenim la felicitat i no vull que la perdem mai !! - i, mirant al futur, la fidelitat és un projecte a definir i a realitzar en un procés que es realitzarà en el dia a dia.

Seguint aquestes línies, la meua reflexió aquí tindrà dues parts fonamentals: la primera, serà dedicada a l'anàlisi de la

fidelitat en la parella humana com acabo d'insinuar, és a dir, com a dimensió essencial de l'amor humà que és do de la persona, compromís amb l'altre i projecte de futur. I tota aquesta vida serà mirada en la dinàmica del seu procés interpersonal, i no sols com un moment puntual d'una decisió de les dues persones implicades. En el diàleg de tot tipus, aquesta fidelitat trobarà el seu millor instrument per fer un camí que consolidi cada dia més l'amor recíproc.

La segona part del quadern la vull centrar a mirar la història de la fidelitat de Déu, com a model profund de la nostra felicitat entre persones humanes, perquè Déu és amor i en el seu amor és fidel. En la segona carta al seu deixeble Timoteu, st. Pau ho expressa amb aquesta profunditat: "Crist, encara que li siguem infidels, es manté FIDEL perquè no pot negar-se a Ell mateix" (2 Tim 2,13). Pau col·loca la fidelitat en l'essència mateixa del Crist que és amor. Per això afirma amb rotunditat que, si no ens fos fidel es negaria a si mateix.

En aquesta segona part, voldria mostrar precisament com la Bona Notícia de Jesús dóna vida i horitzons de plenitud a la nostra manera humana de viure la fidelitat en la parella: n'és i n'ha de ser la seva llum i el seu cor. Perquè també la fidelitat del qui creu i espera en Jesús sap que també Ell va ser fidelitat absoluta envers nosaltres, fidelitat de Déu feta carn humana, i amb ella ens ensenya a potenciar el nostre do generosament, el nostre compromís radicalment i anima el nostre projecte i el nostre procés amb la força del seu Esperit. Parlem-ne.

P. Ignasi Salvat

Jesuïta.

PRIMERA PART: LA FIDELITAT COM ACTITUD FONDA DE L'AMOR HUMÀ

1. Introducció a la Fidelitat

Parlar de fidelitat en la parella és parlar d'una qualitat necessària del seu amor. "Fidelitat" és una paraula tan profunda, tan rica en significats - com els que volem expressar en el títol d'aquest quadern -, que, abans d'entrar en matèria, necessita que se li faci una introducció, fins i tot des del punt de vista de la lingüística.

Estem acostumats a considerar la fidelitat emmarcada en l'àmbit de la sexualitat. I no hi ha dubte que la infidelitat sexual és un fet que trenca moltes parelles perquè les relacions sexuals tenen un sentit de compromís totalitzant - cos i esperit - de les dues persones. Trencar aquest compromís total, encara que només sigui una vegada, és donar un fort cop a la confiança entre els dos.

Tanmateix, tractar només de la fidelitat o infidelitat pel que fa a les relacions sexuals es només tractar-ne una dimensió, mentre que el sentit global de la fidelitat abraça tota la persona - inclosa, evidentment, la relació íntima sexual que se li ha d'integrar - i, en aquest sentit global tractem de la fidelitat de persona a persona. És en aquesta relació interpersonal on troba el seu lloc de ple sentit la relació sexual perquè aquesta relació ha de viure integrada en la relació global de la parella. Aquesta relació global perd el seu ple valor si un o l'altre viuen moments o històries separades que no s'integren en la donació mútua de la dona i de l'home. La relació sexual amb una tercera persona despersonalitza la relació de la parella, i si és despersonalitza, es deshumanitza; i si es deshumanitza cau en el perill d'animalitzar-se. La fidelitat sexual, fruit d'una rica experiència compartida en totes les dimensions de l'amor de la parella, sens dubte enforteix el procés de la parella, fins i tot per la força mateixa de la sexualitat.

L'amor de parella comporta viure – i experimentar - un ventall d'actituds positives cada dia més profundes i personalitzades: l'entrega, la comprensió, la simpatia, l'empatia, la misericòrdia, el respecte, la sinceritat, el perdó, i, com diu el títol del present quadern, el compromís-projecte, viscuts en procés.

En definitiva, l'amor és la suma integrada, interrelacionada de totes aquestes actituds – i més que n'hi haguessin !! – que donen la plena personalitat de cada un. Integració és una paraula clau per a la construcció de la personalitat i és la paraula que els psicòlegs fan servir per tal significar i explicar com totes les nostres capacitats humanes s'influeixen mútuament, especialment la intel·ligència, la voluntat, els sentiments i la sexualitat.

Així, per exemple, no integrar, no interrelacionar, no treballar per tal d'unificar el que penso i el que vull o el que sento, porta a crear en la meua psicologia fonda una "doble personalitat", precisament perquè deixo que el pensament i la voluntat o els sentiments vagin per línies vitals diferents. Més encara, si aquestes línies fossin greument contraposades, portarien a una malaltia psicològica.

Avui, doncs, parlo de la fidelitat com aquella actitud que dona consistència a la relació de parella, perquè cada un hi busca integrar totes les seves capacitats personals, i, en integrar-les, cada un les vol fer viure en progressiva plenitud. Fidelitat no és una actitud negativa, que resta possibilitats, sinó una actitud que suma la donació i compromís d'un a l'altre, i, amb això, fa que la relació de la parella sigui més profunda i amb més futur.

Potser ens pot també ajudar en aquesta introducció del tema una nota lingüística.

Hem de recordar que fidelitat ve de fe. En llatí, llengua mare del català, la paraula fe, "fides", es transforma en "fidelitas", fidelitat, per significar l'actitud del qui guarda la fe en l'altre, sigui una persona concreta, sigui un projecte de vida concret. La fe en l'altre, un creure en ell/ella que vol

dir creure en el seu amor cap a mi, una experiència que omple de confiança i esperança cap al futur.

Aquesta connexió ens porta a recordar que la fe, creure, fa referència a quelcom real però que no es veu amb els ulls del cos, sinó solament amb els ulls de la intel·ligència i com escriu Pau als Efesis, amb "els ulls del cor" (carta als Efesis 1,18). I aquesta visió del concepte "fe" que sintetitza l'acte de fiar-se de l'altre, no fa referència únicament a la fe religiosa, a la fe en Déu, sinó que també troba la seva plena realitat en les relacions humanes. En el cas de la parella – que és el que estem tractant – la fe en l'altre al·ludeix també a la vessant humana profunda de la relació enamorada. Jo me'l crec, a aquell a qui estimo!.

Parlar de la fidelitat en la parella vol dir, segons el que he esmentat, parlar d'una actitud constant de reciprocitat de l'home envers la dona i de la dona envers l'home, una actitud que té la seva arrel en la fe en l'altre.

De la fe en l'altre, és a dir, de la convicció que l'altre m'estima neix la fidelitat meva en el meu amor de resposta. D'aquí que una actitud vinculada a la fe i que n'expressa la qualitat de seguretat i pau, és la confiança. Per l'amor que em té, li tinc confiança: em fio d'ell, d'ella i en reciprocitat – ens con-fiem. Tenim confiança l'un en l'altre perquè ambdós som "fidels" a aquest amor personal recíproc. Totes aquestes realitats tenen la mateixa arrel esmentada: "fides", fe.

De la confiança com a valor del present naixerà igualment l'esperança que és la fe que mira el futur i li dona seguretat enfront del que ha de venir i ha de viure la parella. En definitiva, serà aquesta esperança la que donarà base a la decisió del compromís matrimonial per "a tota la vida".

Fins aquí estem en el camp humà, espiritual, relacional, de la fe i, com ja he dit, no hem entrat encara en la dimensió religiosa de la fe. Hi entrarem en la segona part del quadern. Aquí, encara ens queda completar aquesta

introducció a la fidelitat analitzant la seva realitat sociològica i psicològica. Seran els dos apartats següents.

2. Una mirada a la realitat social de la Fidelitat de la parella avui

La reflexió ètica i moral han de començar sempre amb una mirada prèvia a la realitat de la vida, per tal de buscar les propostes adients per a millorar-la. És la metodologia del veure la realitat primer, per poder analitzar-la a fons en les seves causes i les seves conseqüències i així trobar els camins d'actuació més eficaços per a solucionar problemes o per a portar endavant nous camins, en el nostre cas, de fidelitat.

Deixant per a un altre moment, i per a persones i dades més especialitzades, l'estudi de la sociologia de la fidelitat, de la qual tenim avui moltes estadístiques i, per desgràcia, no sempre massa positives, la meua aportació aquí es centrarà només en una breu introducció a aquesta realitat, per una part tan canviant, avui, a casa nostra i, per altra part, tan diferent en les diferents cultures, tan des del punt de vista social com des del punt de vista religiós en els països més influents.

Encara que la meua reflexió es centrarà en la fidelitat de la parella i en la parella, és evident que l'anàlisi pot abraçar, de formes diferents, tots els altres tipus de fidelitat relacional humana, com seria la fidelitat amb els membres de la família – pares i germans - o amb els amics, siguin companys de feina, d'equip, de grup polític, de comunitat cristiana...

És clar que, com ja acabo de dir, avui dia, la fidelitat es viu de moltes maneres, segons les diferents cultures, les diferents educacions personals i les diferents personalitats individuals. Quina diferència de base tan notable hi ha, per exemple, entre la nostra cultura europea que ha tingut la

seva base en la família formada pel matrimoni d'una dona i un home, amb els seus fills, comparada amb una cultura que visqui en la poligàmia i amb els fills paterns de diverses dones!

D'altra banda, només cal mirar l'estructura de les famílies actuals per a adonar-nos dels canvis tan forts i, en alguns casos tan radicals, que viu la nostra societat catalana. I els sentim com més forts aquests canvis perquè comparem la nostra situació social d'avui amb la situació de fa cinquanta o més anys, en aquest aspecte, molt més estable.

Per posar un exemple, cito l'increment de les famílies monoparentals en la nostra societat, a causa de les separacions matrimonials i els divorcis que es fan després de mesos o de molt pocs anys de convivència conjugal.

Les estadístiques constaten també que, en moltes parelles joves, casades o encara en etapa de prometatge, la fidelitat es viu com a compromís present, actual, sense determinació de futur.

Avui ens trobem amb un fet freqüent i és que, en bastants parelles, l'amor vol ser fidel a la parella present, "a la que tinc ara", però que, quan aquest amor entra en crisi per qualsevol motiu, amb la desaparició del sentiment d'amor, entra en crisi la voluntat de fidelitat i s'accepta fàcilment obrir un nou procés de relació amb una altra persona, un procés que, a més, en alguns casos, es fa continuant aquella anterior relació, es a dir, vivint una doble relació.

Sense poder entrar més a fons en la situació actual de la fidelitat en la nostra societat, - perquè no és ara el tema central de la meua reflexió -, sí que cal afegir que l'experiència avui mostra que les situacions en la vida i continuïtat de les parelles són molt notablement variades.

Més encara, m'agrada afirmar el que l'experiència ens diu, i és que "cada parella és diferent" i que avui en dia

moltes relacions estan marcades per una base que considera la llibertat d'escollir de nou parella com un valor prioritari innegable de la seva relació, cosa que afecta, sens dubta, a una facilitat més gran per al trencament de la fidelitat.

3. La Psicologia de l'amor humà

3.1 La primera experiència

Per aprofundir el que és l'experiència, la vivència, de l'amor humà ens ha d'ajudar l'anàlisi de l'experiència que es realitza en els principis de la nostra vida, que ens mostra com "estem fets", una experiència de la qual no en som conscients i que, tanmateix, ens marca molt profundament.

Quan entrem en la vida, la nostra primera experiència "llarga" és la d'ésser estimats per la mare. Això vol dir que experimentem que algú ens dona "vida". Una vida, d'altra banda, que el nadó "agafa", que vol posseir per a poder viure segons el seu instint de "mamar", sigui el pit de la mare sigui el biberó. És l'experiència fonamental: ser estimats – estimar. "Amor crea amor", dirà Santa Teresa de Jesús des de la seva pròpia experiència de sentir-se estimada per Jesús. Això ho confirma avui la primera psicologia. L'amor de la mare crea l'amor del fill/filla. D'aquí la frustració que experimenta qui no viu l'experiència d'aquest amor generós i gratuït de la mare.

Però, si seguim el procés de creixement d'aquesta criatura veurem com, en la mesura que "sent" l'amor de la mare – al qual progressivament s'uneix el pare, evidentment – la criatura comença a retornar amor amb el seu somriure i la seva confiança vital cap a la mare. I aquí començarà l'experiència de reciprocitat en l'amor, una experiència fonamental per a realitzar la persona humana que, com repetiré sovint, està feta per a ser estimada tant com per a poder estimar. Les mares en saben molt de tot això per pròpia experiència.

Si aquest procés que seguirà, almenys fins a la independència del fill o filla en la seva majoria d'edat psicològica o civil, es mantingués en la dinàmica que he senyalat, estariem en un món ideal. Tanmateix, la realitat no és tan senzilla. I no ho és perquè en la relació amorosa l'amor pot esdevenir dominant o dependent. Aleshores un dels dos es desvia del seu projecte original.

Voldria posar un exemple viscut per mi fa molts anys, de ben a prop, i que em va obrir "vitalment" el coneixement del que és la nostra psicologia humana. Es tracta de l'experiència primera de Teresa, una nena de tres setmanes, abandonada per la seva mare – mai no s'ha sabut qui era – i rebuda i cuidada en la Maternitat de Barcelona.

Al mateix temps, Anna és una esposa que, per decisió presa amb el seu marit, busca adoptar una nena. La Direcció de la Maternitat adreça Anna a la secció on està Teresa. La Infermera en cap de la secció informa a l'adoptant futura de la situació concreta que ara està vivint la nascuda. El contacte amb les infermeres de torn, precisament pels canvis normals dels torns, li crea inseguretat vital i, amb això, les seves funcions de menjar i evacuar funcionen molt, molt malament.

La Infermera parla així a Anna, com a futura mare: "Si vostè, Anna, vol adoptar aquesta nena, ha de comprendre que ella necessita la continuïtat de la seva presència aquí a les hores de donar-li de menjar. La nena ha de sentir la mateixa veu, els mateixos braços, la mateixa olor. Ha de sentir que hi ha algú que se la fa seva i li dóna la vida. És això el que li donarà seguretat vital i, després, un dia, sabrà que això volia dir que algú l'estimava fidelment". Anna va entendre el que li volien explicar i ho va complir. Al cap d'uns quants dies, amb la cura constant d'Anna, les funcions vitals de la Teresa es van normalitzar. L'amor entregat per la futura mare n'havia obtingut el canvi. Així tots els qui estàvem al voltant de Teresa i d'Anna vàrem entendre la

força de la relació d'amor. L'amor va donar a Teresa el que necessitava: sentir-se acollida i segura.

Aquesta experiència em va portar a deduir que la persona humana viu i creix quan és estimada, quan algú li dóna vida, el que vol dir que "està feta per a ser estimada". D'aquí, en reciprocitat, li sortirà estimar i així ser feliç. Ens trobem davant d'un exemple molt il·lustratiu, precisament perquè qui n'és el protagonista és una nena encara sense bondat ni malícia.

Haig d'afegir que explicant el cas a d'altres infermeres que han treballat en diferents Centres de Maternitat i preguntant-los quina era la seva experiència en casos semblants, totes m'han confirmat que també elles han viscut moltes vegades aquesta transformació "extraordinària" del procés fisiològic de criatures que semblaven condemnades a la mort i que han reviscut gràcies a la trobada d'un amor matern.

La persona és un ésser en relació. Tot ho comença a viure, experimentar i aprendre des de la relació més propera amb la mare, el pare, germans i família.

Serà una relació, inicialment de rebre-ho tot: tanmateix, a poc a poc, i en la mesura en què el nadó, ell o ella, comença a ser algú, perquè té un nom al qual reacciona, i inicia un procés de relació amb la mare - i a poc a poc també amb el pare, a mida que ell també s'implica - en què ell o ella, encara nadons, també dóna amor a la seva manera, primer de forma més possessiva - perquè ho necessita per a viure - i després de forma més generosa i, a poc a poc, més conscient.

Aquest rebre-donar serà la dinàmica en la qual el nen/la nena haurien de ser educats en la seva infància i adolescència per a créixer com a persones.

No podem oblidar mai que aquesta dinàmica és la dinàmica de la felicitat. És per tot això que la psicologia profunda afirma que la persona humana es realitza - i es sent realitzada - quan estima i és estimada. Quan ho

aconsegueix, realitza el seu ésser més essencial i, en lògica conseqüència, es troba ben feliç, plenament feliç. En definitiva, la psicologia profunda ens porta a reconèixer que es pot donar la definició de la persona humana tot dient: "la persona és amor". Una definició que ha de trobar la seva confirmació i el seu complement en tot el que diré en la segona part d'aquest quadern.

3.2 L'experiència adulta

Si fem un salt en les edats i ens situem en la majoria d'edat, a més de les relacions que hem "trobat" a casa, de les quals acabo de parlar basant-me fonamentalment en la relació mare-fill, hem de parlar de les relacions que busquem en la vida, la més important de les quals per a la majoria de les persones, serà la relació de parella.

Partint de la base que aquesta relació ha de construir-se en continuïtat amb el que un/una ha viscut en positiu en l'amor inicial, ara anem a desenvolupar la relació de parella en la fidelitat.

Si l'amor en reciprocitat constitueix l'eix vertebrador d'una parella i és la clau de la seva felicitat, no hi ha dubte que la continuïtat en aquest amor, i, en concret, en la fidelitat a aquest amor construirà dues persones ben realitzades com a tals i ben felices com a parella. Ens cal, doncs, entrar a aprofundir com ha de ser aquesta fidelitat, aquesta fidelitat de l'amor i en l'amor.

Seràn quatre les dimensions de la fidelitat en una parella que tractaré a continuació, perquè en elles es pot trobar el sentit profund de la fidelitat. Són les quatre dimensions que encapçalen el títol del present treball: "do", "compromís", "projecte" i "procés".

Les dues primeres dimensions subratllen la profunditat de la fidelitat: en quant és un do, subratllo la generositat i gratuïtat de la persona que estima amb fidelitat; i en quant

és un compromís, subratllo la voluntat de continuïtat de l'amor fidel que es vol entregar.

Les dues altres dimensions ens volen fer aprofundir la dinàmica d'aquest amor fidel que, en primer lloc, és un projecte de futur i, en segon lloc, realitza aquest projecte en un procés constant de creixement, evidentment a la manera humana que vol dir que, de tant en tant, no avança, no creix o, encara pitjor, fins i tot es tira enrere.

I, des de l'inici del tractament de la fidelitat com a "do", "compromís", "projecte" i "procés" voldria deixar clar que en aquestes quatre dimensions de l'amor fidel, és a dir, de la fidelitat, es troben involucrades necessàriament tant el cor, els sentiments, com la voluntat i les seves decisions. Les dues capacitats fonamentals de la persona humana que, amb la intel·ligència, formen la riquesa integrada de la dimensió espiritual de la persona.

Tanmateix, la persona no és "do", ni es fa "do", si no posa al costat de la seva voluntat de donar-se, el seu món personal afectiu, els seus sentiments. Són les dues dimensions constitutives de l'amor humà: sentiment i voluntat.

Tot, no cal dir-ho, viscut des d'una intel·ligència que vol penetrar més i més el coneixement del que és la relació més plena en la parella concreta.

4. La Fidelitat de la Parella com a "DO".

Ser fidel a la persona a qui s'estima vol dir donar-se a ella en continuïtat i per sempre. És evident que el do comença per les petites coses i comença el do quan comencem a prendre consciència que l'altre m'atrau, em diu alguna cosa al cor i al cap, em provoca una reacció diferent a la que experimento amb altres persones.

D'aquí neix donar el temps, la companyia, la prioritat en l'elecció de companyia. D'aquí neix donar signes que porten inclòs l'amor d'un i altre per tal d'anar creant parella: un llibre, unes flors, una camisa, una sessió de cinema, un sopar... un petó... una carícia...

I, tant de bo, que aquests signes no s'acabessin mai, sinó que continuessin sempre essent signes d'allò més profund que volen expressar: un "t'estimo" que en la tendresa troba una comunicació més íntima.

Podríem dir que hi ha com un procés que comença en els dons, per passar a poc a poc a consolidar-se en el do de la mateixa persona, el donar-SE, que agafa tota la vida.

Aquesta donació que s'inicia en els petits detalls, es va fent gran a mida que l'amor necessita més generositat o vol expressar-se amb més generositat - amb més "dons" i amb més "do" - perquè l'altre vegi quan l'estimo.

En general, a l'inici no es comprèn ni viu així la relació de parella, fora dels casos especials d'amor a primera vista (en castellà més conegut com "el flechazo"), sinó que es va aprofundint a poc a poc, dia a dia, fins a donar la seguretat interior que "som l'un per l'altre" i "volem estar l'un amb l'altre".

En definitiva, arriba un moment en el qual un i altre prenen experiència que cada un és per l'altre l'"opció fonamental" de la seva vida. Ho diuen moltes vegades els enamorats: "és l'home de la meva vida"; "és la dona de la meva vida": és a dir, "el definitiu".

Quan la parella arriba a aquesta experiència, és a dir, quan cada un dels dos en pren consciència, sorgeix de forma connatural el pensament - i el sentiment - de la necessitat de la fidelitat a aquest amor. La fidelitat amara des d'aquell moment explícitament l'amor de la nova parella i se'n fa la força promotora no sols de la seva continuïtat sinó, més encara, del seu creixement.

La fidelitat és do constant de la persona en si mateixa i dóna seguretat a cada un dels dos... És com he dit en l'exemple viscut que he esmentat abans: Anna, la mare adoptiva, va donar seguretat vital a Teresa i la va fer començar a créixer.

La fidelitat constitueix així el do preuat de la relació de parella perquè ella i ell passin de donar coses, signes del seu amor, a donar-se ell i ella com a Signe Definitiu, opció fonamental d'ambdues vides.

Seria tot molt senzill si amb aquest canvi d'actitud es tingués assegurada la fidelitat actual – que ens fa tan feliços – per tota la vida. L'amor és vida, i la fidelitat en l'amor ha de fer el camí de la vida.

Encara em queda un aspecte important en la fidelitat vista com a do "gratuït". La gratuïtat marca la generositat de l'amor fidel, no hi ha dubte; tanmateix, ser "gratuïta" no és un adjectiu necessari per al do en la majoria del casos. Ho pot ser en algun cas concret, sens dubte, però no és el normal.

L'experiència dels humans mostra que l'amor demana reciprocitat perquè cada un en la parella necessita de l'amor de l'altre. És el que deia en parlar de la psicologia de la persona humana: estem fets per a ser estimats – va ser la nostra primera experiència de nadons – i, després vàrem aprendre a estimar i, en fer-ho, vàrem aprendre a ser feliços. Per tant, el ser "gratuïts" pot ser necessari en algun moment, però no és la forma en la que cal viure la fidelitat. Repeteixo: necessitem la reciprocitat!

Tornant a posar un exemple elemental. Jo no dubto que en tants i tants moments la mare estima amb un amor gratuït – se li ha posat l'adjectiu d'amor "pur", en el sentit de l'absolut desinteressat -; tanmateix, elles, les mares, són les primeres que tantes vegades ens comuniquen com en són de felices amb l'amor que les seves criatures els donen en "reciprocitat".

L'amor fidel a l'altre, en ser un do que el vol fer créixer, precisament per això el vol fer créixer en la seva autonomia, en aquella seva pròpia personalitat amb la qual enriqueix la vida de la parella. El veritable amor no és absorbent ni dominant, s'alegra de la diferència i la respecta perquè sap que en aquestes diferències està l'enriquiment mutu.

La fidelitat com a do ha estat el primer punt de la nostra reflexió. Ara, ens cal passar a reflexionar en els apartats següents com aquesta consciència d'amor recíproc es fa **compromís**.

5. La Fidelitat de la Parella com a "COMPROMÍS"

És aquest un aspecte molt fonamental de la nostra reflexió perquè toca una vessant complementària de tot el que he dit en l'apartat dedicat a la fidelitat com a "do". L'experiència de què hem parlat fins ara semblava marcada per la realitat primera que surt en l'encontre de dues persones: el sentiment de trobar-me bé amb ell, amb ella, el que inclou el sentiment d'haver estat feliç.

La fidelitat que acompanya el sentiment d'amor, i que el fa "do", demana continuïtat i aquesta continuïtat la vol assegurar el compromís.

El compromís naixerà de la voluntat de continuïtat perquè, en definitiva, l'amor no és solament el sentiment de "estar bé amb tu i ser feliç amb tu", sinó que inclou el voler estar amb tu i ser feliç amb tu per sempre. Més encara, inclou el "et vull fer feliç" i "feliç per sempre". Un voler que neix de l'experiència vital que he estat i estic feliç amb tu.

D'aquesta voluntat de futur en diem compromís perquè aquesta paraula inclou l'arrel de la promesa. Tornem al llatí per entendre que pro-mitto – d'on ve prometo – connota

enviar cap endavant, diríem avui, donant-t'hi un sentit personal a la paraula: "l'lençar-me cap endavant".

La fidelitat de l'amor o l'amor que és fidel, significa la voluntat d'anar junts cap al futur de la vida. Significa prometre'ns recíprocament que volem fer camí junts, compartir "les alegries i les penes, la salut i la malaltia, tots els dies de la vida", com diu una fórmula de compromís matrimonial.

Val la pena fer aquest compromís, aquesta promesa on es posa la persona sencera. Val la pena perquè dona la seguretat que aquest moment feliç el treballarem durant tota la vida i la nostra pau i seguretat vitals ens hi acompanyaran sempre.

Aquí surt sempre la pregunta – també vital – de si serem capaços de viure aquesta dinàmica de la fidelitat compromesa, tota la vida. I més veient la multiplicitat de casos – que, a més, potser, hem pogut viure de prop – en els quals, amors molt macos s'han desfet. Ja en parlaré.

Amb tot, sí que em sembla important ja aquí afirmar que el compromís fidel de la parella, viscut amb dinàmica de creixement, porta normalment a donar vida a terceres persones, els fills i filles; i aquests fills/filles necessiten la seguretat en el compromís dels pares per a viure la pròpia seguretat.

I això no ho dic mirant un sentit egoista que puguin tenir els fills de viure recolzant-se en els pares, sinó recordant l'exemple posat a l'inici amb la relació d'una mare adoptant i una filla adoptada, exemple que s'amplia amb el temps quan els fills necessiten la seguretat de pare i mare per al seu creixement normal que es realitza en la seguretat d'una família fidel i compromesa.

El compromís de fer parella és compromís de fer "una comunitat de vida i amor". Aquesta comunitat ha de mantenir les personalitats d'un i altra, d'una i altre, en la dinàmica del lliurament recíproc. La comunitat de vida manté la unitat de dos; no ha de ser mai la desaparició d'un

absorbit per l'altre en una dependència, fruit de la submissió d'un/una o de la dominació d'un/una. El do personal ha de continuar sempre des de la pròpia personalitat que es dóna per amor, per amor fidel i no per amor obligat.

Si la fidelitat es fa compromís, podríem afegir-li els mateixos trets de gratuïtat o generositat que he esmentat per al donar-se un mateix o per a donar uns dons.

Ara, però, voldria posar al compromís un altre adjectiu, el de la lleialtat. Perquè el compromís de parella no és una decisió individual, encara que ho pugui ser al principi quan un ho veu clarament i l'altre no o no tant. El compromís seriós és un compromís que cada un dels dos assumeixen per anar-ho realitzant dia a dia.

La lleialtat es defineix com franquesa i sinceritat en el diccionari català. I és això el que demana l'amor fidel, perquè aquesta lleialtat augmenta la confiança recíproca que provoca a caminar junts sense defallir en les dificultats i prendre empena en els bons moments.

Finalment, no podem parlar de compromís sense esmentar una actitud que li dóna profunditat i continuïtat: la comprensió, es a dir, la capacitat de posar-se al lloc de l'altre, i posar-s'hi des de dintre i ben a dintre per a poder captar com ell/ella viu el moment o la situació actuals.

Tantes vegades la manca de fidelitat al compromís es produeix per un canvi en les circumstàncies personals, sentimentals o laborals, que no es poden entendre sense un diàleg profund en el qual la base sigui la comprensió recíproca del que passa en l'interior del cap i del cor de l'altre. Comprensió significa "prendre - com", és a dir amb tu, des de tu, des de dintre de tu; ficant-se un en el cap i en el cor - sobre tot en el cor - de l'altre.

La fidelitat està també molt feta de molta comprensió. Aquesta és la resposta primera - no l'única, evidentment - a la pregunta sobre el fracàs de tantes parelles que començaren bé. La manca d'entendre a fons la manera de ser, la conducta i les expressions de la parella condueix a un

progressiu distanciament que porta al trencament, si no es restableix una comunicació i diàleg sincers i profunds.

El compromís de la parella, per la mateixa actitud d'obertura a l'altre que demana, no queda tancat en els dos, sinó que s'obre directament als fills i, segons les possibilitats de cada parella, s'obre a la societat. Si la parella viu amb fidelitat el seu amor interpersonal, aquesta unió repercuteix positivament en els fills que, en definitiva, són el fruit d'aquesta fidelitat present i futura, i repercutirà també en la família més ampla i en la comunitat. La fidelitat en aquests compromisos serà la garantia de la seva continuïtat. Un tema que podria ser l'objecte d'un altre moment de revisió de vida en parella sobre com vivim cada un el nostre compromís.

6. La Fidelitat de la Parella com a "PROJECTE"

El compromís de l'amor viu la fidelitat en la continuïtat de la vida; de la vida "ordinària" de cada dia i en la vida extraordinària dels moments rellevants, siguin positius o negatius, en la salut o la malaltia, en el triomf professional o en el fracàs o en les dificultats especials, en les relacions amb els altres, - familiars - amics - companys de treball - reïxides o fracassades o "a mitges".

La Fidelitat de l'amor com a projecte vol dir que, en la visió de futur de l'amor de parella, la fidelitat hi ha de ser present perquè hi juga un paper fonamental, com a força de consistència i d'empenta, com a fidelitat activa i creativa que ha de ser. Fidelitat com a "projecte" vol dir mirar endavant i llançar-me cap endavant amb confiança i seguretat, segons el significat mateix de la paraula, també d'origen llatí: pro-jecte uneix el "pro" que connota "cap endavant" i "jectar" que significa "llançar", (com in-jectar és tirar cap a dintre).

És evident que no podran mai ser previstes totes les evolucions i canvis en la vida de cada un de la parella, ni en el dia a dia, ni en els "grans" projectes. Tanmateix la persona fidel desitja tenir futur i desitja preparar-lo i anar-lo realitzant dia a dia.

I si això ho dic de la parella, igual i molt més s'ha de dir del projecte que mira als fills. Tampoc no es poden "projectar" les vides dels fills. Quan són petits els eduquem, és a dir, els ajudem a treure de dintre d'ells mateixos el millor de les seves capacitats i, quan ja són més grans, més autònoms, els podem acompanyar i ajudar per a fer el seu camí cap a la seva independència. Seran ells mateixos qui hauran de pro-jectar el seu propi i exclusiu futur.

La fidelitat com a projecte de parella comporta que els projectes personals, individuals, de cada persona, siguin compartits en la seva gestació i en la seva realització per totes dues persones, i que els dits projectes "afectin" la vida i el projecte de l'altre, essent reconeguts, acceptats, animats, sobretot en els moments difícils. Moments difícils que poden afectar un o els dos membres de la parella, conjuntament o per separat. La fidelitat serà compartir dificultats i camins de solució.

Els projectes personals poden anar-se realitzant pel seu propi camí, com seria, per exemple, projectes en el camp dels estudis. S'avança per etapes personals. En canvi, en el projecte central de parella, en el "ser i créixer com a parella", s'avança per la comunicació de les pròpies experiències i per la interacció que aquestes comunicacions poden fer en l'altre a mesura que jo mateix, primer, en sóc conscient i, segon, sóc capaç de transmetre a l'altre la meua experiència.

En la comunicació dels projectes personals que miren el futur i que a un "li passen pel cap", sempre s'ha de tenir en compte que mentre jo comunico la meua experiència, la meua parella reacciona segons la seva pròpia experiència i així comunica la seva reacció, sigui en el mateix diàleg o moments després... o, al dia següent, segons aquella

trobadura típica que diu: "escolta, per cert, allò que em vares dir ho he estat pensant i crec que la meua reacció/resposta és...". Així la comunicació del meu projecte – la meua idea d'avui – comença a ser projecte participat i, potser, si és el que jo també desitjava, projecte comú.

Aquí la fidelitat de l'amor, feta també comprensió, juga el seu paper, tant per donar suport al projecte nou proposat, com per posar els dubtes de futur o fer les crítiques pertinents.

Amb tot i això hi ha un tipus de projectes que mereixen una atenció especial i són els projectes de parella com a tals. Aquells projectes que no són comunicació del que jo vull ser o vull fer, sinó són comunicació d'un desig de fer "junts" quelcom. Més encara, potser no es tracta de fer quelcom junts, sinó de sentir junts, de vibrar junts, d'estimar junts, de pensar junts, d'estar en silenci junts, agafats de la mà...

Temps important per a concretar el Projecte Fonamental de la parella concreta, així com ensems els projectes personals compartits, és el temps de la preparació al matrimoni, un moment d'afrontament previ definitiu de la nova etapa matrimonial. La metodologia del diàleg, pròpia dels Centres de Preparació al Matrimoni (CPM), ofereix el camí pràctic per tal d'anar concebant i concretant un projecte de parella que senyali cap on vol anar la parella en la seva relació personal, en la seva vida familiar, en la seva vida social i en la seva vida de fe, on s'incloguin igualment els projectes personals de cada un en el present i de cara al futur.

Es tracta de fer un projecte que neixi de les personalitats d'ell i d'ella, i s'acomodi a aquestes personalitats concretes, en el moment actual d'afrontament de la nova etapa matrimonial.

En aquest sentit, cal tenir en compte que la realitat de la convivència prematrimonial té el perill de voler anul·lar aquest "pensar un projecte". Encara que, potser, no sigui

així per a totes les parelles. Tanmateix l'experiència ens diu que si la convivència de parella de fet és seriosa, si mira a un futur més compromès i vol créixer, aleshores, també aquí hi ha un projecte, malgrat que aquest projecte, de moment, no inclogui encara els fills ni el compromís social de la parella.

El que em sembla important per al futur d'aquestes parelles és que aquest projecte es fonamenti en un amor fidel i que vulgui créixer, perquè d'aquesta manera, la parella de fet s'obrirà també als valors fonamentals de la dimensió social i, per als creients, de la dimensió sacramental i no es quedarà només en un projecte enfocat a una llibertat i intimitat sexual.

En aquesta línia, cal destacar com la carta "El consorci familiar" del Papa Joan Pau II anima a aquestes parelles de fet, que, tot aprofundint en el seu compromís de fidelitat, avanci cap al matrimoni civil com a font d'inserció social i al matrimoni sacramental com a font de vida per als creients. És en l'estabilitat social matrimonial de la parella com els fills trobaran la calor que els fa créixer amb la **millor** seguretat.

7. La Fidelitat de la Parella com a "PROCÉS"

En l'apartat anterior ja surt la idea de procés, en la mesura en què un projecte és quelcom que va avançant al llarg de la seva realització. Malgrat aquestes pinzellades, voldria aturar-me un moment en aquesta realitat tan normal de la nostra vida: totes les coses tenen un procés per a fer-se i aquest procés s'ha de fer si volem veure-les realitzades. La continuïtat del compromís de la parella no dependrà solament en la fermesa de l'acte formal inicial amb què es pren, sinó en la força i creativitat per a mantenir-lo creixent i madurant.

“La parella és un procés”, així començava jo fa molts anys un curset sobre la parella en el Centre d’Estudis Pastorals, a Barcelona. I és que la realitat de la nostra existència, l’experiència de l’amor que construeix la parella no es fa en un dia, en un moment per fort que sigui, sinó que viu i creix en el dia a dia, de setmanes, mesos i anys.

La parella no es construeix amb un amor a primera vista – encara que es pugui començar així en alguns casos - ni es fa definitiva pel compromís social davant de la comunitat, eclesial o civil. Aquests compromisos públics signifiquen el punt de partença d’una nova etapa i, per tant, el final d’una etapa de creixement i consolidació de la parella que, amb el nou compromís públic, inicia el procés de realització del seu projecte; en definitiva, un nou camí en el qual els dos han de seguir treballant amb la il·lusió i la força que neixen de la fidelitat mútua.

Com que el procés de parella – a l’igual que el projecte – té, com instrument fonamental per a la seva realització la comunicació entre dona i home, cal aprofundir la realitat d’aquesta comunicació i, en ella, parlar del diàleg, com el seu principal mitjà de comunicació.

EL DIÀLEG en el PROCÉS de la Parella

Però, abans de parlar del diàleg com a mitjà de comunicació, cal no oblidar que no és l’únic camí de comunicació interpersonal. A més de la comunicació per la paraula, la persona es comunica per tots els sentits corporals, i, especialment, per la mirada i pel tacte. Com podríem oblidar la força comunicativa de la carícia, del petó, dels senyals “còmplices” que fem amb els ulls i amb el somriure!. Tota la comunicació és corporal i es realitza a través dels nostres sentits corporals que en són transmissors. En definitiva, la fidelitat troba en tota comunicació i en tot diàleg, la manera de fer-se present en la parella i fer-la créixer.

Tornant al diàleg. Tot “diàleg” és “comunicació” perquè el sentit de la “comunicació” és el de posar en “comú” entre

els dos membres de la parella allò que cada u ha viscut, viu o vol viure. Poden ser experiències i coneixements i sentiments o poden ser coses – fets - que tenen un valor i significat per a un o altre o per als dos.

“Diàleg” connota paraula. Ve del grec dia-logos: la paraula (logos) que va cap a l’altre i busca ser retornada. En aquest sentit, moltes comunicacions interpersonals fetes pels sentits corporals – abans he esmentat la carícia, el petó, els senyals còmplices - obren la persona a un diàleg parlat més profund, perquè enmig d’una comunicació parlada es vol afegir un signe d’afecte que la sola paraula potser no hauria arribat a saber expressar.

Una carícia pot iniciar una relació sexual que les soles paraules no poden realitzar amb la mateixa profunditat i totalitat. Una carícia “és” paraula. Malgrat això, la comunicació més plena demanaria que la carícia fos acompanyada de paraules que expressin el sentit del gest. També la carícia sola podria ser signe d’un desig de domini sexual i no d’un amor fidel.

Per això, quan es parla del diàleg sexual no es fa referència només a les paraules que acompanyen els gestos, sinó també a aquests gestos físics concrets que ajuden a crear amor i que, amb una profunditat més seriosa del que es sol dir en llenguatge vulgar: “fan l’amor”.

Podem dir que el diàleg forma part de la construcció de la fidelitat en la parella – n’és un instrument preciós i necessari - i, precisament per això, les qualitats i actituds que són necessàries per a un diàleg profund i reeixit, com les que he esmentat i esmentaré a continuació, formen també part de la profunda i variada riquesa humana de l’amor fidel.

En primer lloc, cal situar-se en una actitud acollidora. Això vol dir que cal rebre l’altre amb el cor, una acollida que inclou una acceptació pregona de l’altre en el general i en el concret de la seva manera de ser i de comunicar-se. Una acceptació que treballa amb ell/ella per tal de fer-lo

avançar en positiu cap a una més gran plenitud de vida, repeteixo, en general i en concret, segons les seves possibilitats i les seves realitats.

Quan es parla d'acceptació, em sembla important afegir-hi sempre l'adjectiu "activa", per subratllar que l'acceptació de l'altre mai no ha de ser passiva, és a dir, resignada al que hi ha ara i aquí de fet, sinó que, per la força de la fidelitat de l'amor, l'acolliment a l'altre i la seva acceptació, a més de rebre'l en la seva realitat concreta que s'accepta, són també compromís per animar-lo a créixer i caminar junts cap endavant.

L'acollida i l'acceptació de l'altre passa a l'escolta del que un diu, sigui amb la seves paraules, sigui amb qualsevol gest de comunicació – per exemple, un petó - que no hauria de deixar mai insensible el receptor.

En segon lloc, a l'acollida i l'acceptació de qui dialoga amb mi, cal afegir un esforç de comprensió del que l'altre diu i vol comunicar. De la "com-comprensió" ja n'he parlat en parlar del compromís, però aquí s'ha de repetir la seva importància en el terreny del diàleg. Comprensió significa "prendre una cosa en comú" amb una altra persona i, per a fer-ho, es necessita tenir una actitud de voler entendre el que l'altre em diu, i entendre'l en el sentit amb què m'ho diu, no en el sentit que jo vull pensar. Un ha de buscar penetrar en el pensament de qui li parla i, per tal de fer-ho millor, ha de posar-se en la seva pell i en el seu punt de mira.

Finalment, en el diàleg, a més d'acceptar i comprendre l'altre es necessita una actitud de "sim-patia" i de "em-patia" amb ell/ella. I aquí entrem en el món dels sentiments propis envers els sentiments de l'altre. Simpatia i empatia són dues maneres d'expressar la comunió de sentiments amb una altra persona. Simpatia marcaria més estar al costat en el sentiment i empatia subratllaria més compartir els sentiments, tenir-los més a dintre.

La fidelitat, viscuda amb aquestes quatre actituds bàsiques del diàleg : "acollida activa, comprensió, simpatia, empatia" és el mitjà per a donar perennitat a la parella i al matrimoni. Per tot el que he dit, em sembla clara aquesta conclusió: "dialogar és estimar". Sí, el diàleg seriós és una forma molt seriosa d'estimar. Per això, la falta de diàleg en la parella propiciaria, primer el seu refredament i, de seguir així, el seu trencament.

D'aquí que, quan el Dret Civil afirma el matrimoni per sempre, seguint les tradicions culturals universals – tot i incloure el divorci en la legislació per al cas de fracàs– el Dret es fonamenta en aquella força interior de l'amor que fa créixer i aprofundir la unitat en la complementarietat entre la dona i l'home; aquesta força que porta cap un projecte creixent per sempre es diu Fidelitat. I aquesta fidelitat serà el millor regal per al futur dels fills.

A mi m'agrada dir que quan afirmem que "el matrimoni és per sempre", que "és indissoluble", aquesta afirmació teòrica, que és una veritat que expressa l'essència del compromís matrimonial, necessita el complement de l'exigència de continuïtat i perennitat que neix de la fidelitat en l'amor. Per tant, el que el matrimoni "és indissoluble" s'ha d'entendre des de l'afirmació que "el matrimoni es fa indissoluble" per la força de la fidelitat en l'amor, viscut en procés constant i confiat per dues persones que s'estimen. D'aquí la importància que tindrà per als creients, la força de l'Esperit que ens és donat per a portar a terme el projecte del sacrament del matrimoni. En parlaré a la segona part.

L'experiència de segles ens dóna que el compromís matrimonial nascut d'un amor seriós, d'un amor que fa dir de debò: "ens vàrem casar enamorats", desitja durar per sempre. Si el projecte matrimonial es trenca és perquè aquesta voluntat de durar en el compromís no va tenir la maduresa i la força suficients per a poder continuar junts.

La fidelitat matrimonial entre una dona i un home, per tant, no significa merament "un continuar passiu"; no vol dir un "aguantar-se" també passiu, no. Ser fidel al

compromís matrimonial vol dir tenir un projecte i fer un procés de treballar junts, comunicar-se, dialogar, per tal de poder realitzar el projecte de parella que vàrem concebre quan vàrem prendre la decisió de casar-nos perquè ens estimàvem i, per això, ens comprometíem il·lusionats.

SEGONA PART: LA FIDELITAT DE LA PARELLA A LA LLUM DE L'EVANGELI

Aquesta segona part no ha de ser considerada com una proposta paral·lela a la primera. No pot ser-ho perquè el Missatge salvador de Jesús de Natzaret ve precisament a donar als homes i dones del nostre món el sentit de plenitud que té la nostra vida humana personal, conjugal i comunitària. Aquest missatge ens il·lumina per a poder entendre el que és la nostra psicologia i natura humanes i, a la vegada, ens anima i ens dóna la força per a portar-les a terme. L'Evangelí és Paraula i és, a més, l'Esperit. Tant de bo sapiguem integrar Paraula i Esperit en la nostra vida personal.

La Història de la nostra fe té dues etapes fonamentals que, en la recopilació dels llibres sants que l'expressen, es presenten en dos conjunts, el primer dit Antic Testament o Antiga Aliança o Primera Aliança i el segon que porta el nom de Nou Testament o Nova Aliança o Segona Aliança. Testament connota **do**; Aliança connota **compromís**; ambdós ens parlen de **projecte** i de **procés**. Les quatre paraules de la primera part.

Dedicaré un apartat a cada una de les Aliances, tot sabent que el projecte de Déu Creador sobre la humanitat es mantindrà com un misteri, un secret, com diu sant Pau als cristians de Colosses i d'Efes, fins que es revelarà en plenitud en la Persona i el Missatge de Jesús, el Messies.

Cal parar atenció a aquesta evolució de la revelació que de l'Antiga Aliança passa a la Nova Aliança, perquè hi

veurem com la fidelitat de Déu que acompanya el Poble en el camí cap a la formació d'un Poble Nou, malgrat les infidelitats d'Israel, arriba a la seva plenitud quan es fa "carn" en el seu Fill, el Messies, el seu Ungit, el seu Enviat: Jesús de Natzaret.

1. La Fidelitat de la Parella en l'Antiga Aliança

Aquesta proposició la vull desenvolupar seguint dos aspectes que es complementen profundament.

En primer lloc, vull parlar de la Fidelitat de Déu, de la Fidelitat de l'amor de Déu, perquè, com dirà Joan al final dels llibres Bíblics: "**Déu és amor**" (1 Joan 4, 8 i 16) i el seu amor és fidel, i fidel per sempre: "**la Fidelitat del Senyor dura per sempre**" (Salm 117). La Fidelitat és així perquè és la manera essencial de ser de l'amor de Déu: "**El seu amor és etern**", repetirà el salm 118 posant-ho en llavis de la processó que entra en el Temple en la Festa dels Tabernacles i el salm 136 repetirà aquest crit 26 vegades, quan es recitarà en la Festa de la Pasqua, tot aplicant-lo a tantes etapes en les quals el Senyor ha acompanyat el seu Poble per significar que l'amor de Déu és fidel, i per això, és etern.

En segon lloc, hem de veure com aquest Déu, que estima tant, presenta el seu amor al seu Poble com l'amor d'un Espòs i, en presentar-se així, vol ensenyar amb la seva fidelitat que també l'amor dels esposos humans ha de ser fidel. El compromís de l'Aliança en serà el seu signe. El Senyor sempre li serà fidel.

Però el Senyor també serà presentat com el Pare que estima, el Creador que dona la vida,- i com la Mare que no abandona mai cap dels seus fills i filles, tal com afirma Isaïes: "**jo no m'oblidaré mai de tu**" (49,15) "**com una**

mare consola els seus fills; també jo us consolaré" (66,13).

L'amor de Déu – Pare Creador – ve presentat al Poble d'Israel, en l'Antiga Aliança, com un Projecte en doble etapa: primera, la de la Creació de la persona humana en un Món material i, segona, la de l'alliberament d'aquesta persona de l'esclavatge, per tal de formar un Poble Nou de fraternitat i solidaritat. Unint aquestes dues etapes Pau, en les cartes als cristians d'Efes i de Colosses, farà esment explícit d'aquest Projecte com "el Misteri amagat des del principi en Déu", i afegirà que aquest projecte estava amagat fins que en Jesucrist s'ha manifestat en plenitud. Més encara, com veurem al Nou Testament, Pau i Joan expressaran que l'arrel d'aquest Projecte creador és l'amor de Déu, l'amor fidel del Pare Creador.

En la primera etapa, la de la Creació, l'amor de Déu s'explicita tot explicant el narrador del Gènesi que, en els inicis, Déu ha creat la persona humana "**a la seva imatge i semblança**" (Gènesi 1,26); més encara que aquesta imatge i semblança es realitza en el fet que la persona és creada com a home i com a dona. Aquí es subratlla la capacitat de relació profunda que tindran aquests dos éssers; una relació que arribarà a màxims quan l'home abandoni el pare i la mare i s'uneixi a la seva dona i siguin els dos "**una sola carn**" (Gènesi 2,24).

D'aquí que, fent un salt a la primera carta de Joan, puguem dir que si la persona humana és imatge i semblança de Déu, i "**Déu és amor**", també puguem dir que "la persona humana és amor". I, si és amor, serà fidelitat.

La segona etapa d'aquest Projecte de la Primera Aliança és la de la realització de l'alliberament del poble d'Israel sotmès al domini dels Faraons que l'esclavitzen. Un alliberament que vol fer del Poble d'Israel un Poble lliure, un Poble de persones solidàries, unides per la fe en el Senyor que les ha alliberades.

Per consolidar aquest alliberament, el Senyor dóna al Poble, per mitjà de Moisès, les **"10 Paraules"** (Èxode 34,28) que senyalen les línies de conducta dels israelites per tal que puguin seguir essent un Poble lliure i Solidari. 10 Paraules que durant tants de segles han inspirat la justícia social de la cultura occidental.

En un dels molts resums amb què els poetes d'Israel sintetitzen l'obra del Senyor, un d'ells resumeix així el que estic dient: **"Tot l'obrar del Senyor és fruit d'un amor fidel"** (Salm 24) i un altre s'adreça al Senyor, dient-li: **"Tu ets fidel en l'amor"** (Salm 113,B). I és que amb el seu obrar, Déu no vol mostrar el seu "poder", sinó el seu "amor", la seva fidelitat que ha de ser el cor i l'ànima del Nou Poble. És un amor que supera les moltes infidelitats del Poble i dels seus caps al llarg de la seva Història. D'aquest amor fidel naixerà un ensenyament profund de com ha de ser fidel l'amor dels esposos. Aquest amor de Déu serà presentat en la Primera Aliança com l'amor de l'Espòs, tal com diu Isaïes en la seva tercera part, als capítols 54 i 62. És un Espòs gelós per a aquells a qui tant estima i ha alliberat de l'esclavatge.

Seran els Profetes d'Israel – aquells homes inspirats per la força de l'Esperit del Creador – qui obriran el sentit de totes aquelles gestes famoses que faran portar a la llibertat. Malauradament, els missatges dels Profetes sortiran a la llum a causa dels desviaments del Poble, establert ja en la Terra Promesa, que deixa de ser un Poble fidel al Senyor i a la justícia que l'ha de sostenir com a Poble de germans i germanes.

Els Profetes tornaran a recordar no sols els fets meravellosos de la sortida d'Egipte, sinó que desvetllaran més i més que el motor d'aquesta voluntat alliberadora de Déu, és precisament el seu amor al Poble, un amor que és sempre fidel enfront de les infidelitats. Un amor de vertader i conseqüent espòs que no abandona el seu Poble, que viu com una esposa que ha abandonat el seu espòs i no sap on

anar: **"El Senyor et crida com una esposa abandonada i afligida"** (Isaïes 54,6).

El profeta Osees centra precisament l'explicació d'aquest amor de Déu en comparar-lo amb un amor de parella, no d'una parella qualsevol, sinó d'una parella construïda i treballada des de l'amor de l'espòs fidel. I aquesta fidelitat de Déu l'experimenta el seu Poble en el camí cap a la terra de la llibertat perquè Déu perdona les seves infidelitats, la més gran de totes: la d'haver-se construït i haver adorat un vedell de fosa en una imatge d'or a la qual atribueix l'èxit de la sortida d'Egipte.

És preciós aquest fragment del Profeta Osees en què presenta com Déu refà la seva unió amb Israel, la seva esposa infidel. La unió es refà, invocant la fidelitat com la base, el preu, per a la continuïtat de l'amor: **"Jo la seduiré, la portaré al desert i li parlaré al cor... allà em correspondrà com quan era jove, quan pujà del país d'Egipte. Et prendré com esposa per sempre... i pagaré per tu bondat i justícia, amor i misericòrdia. Et prendré com a esposa, pagant un preu de fidelitat. Així coneixeràs qui és el Senyor"** (Osees 2,16-17.21.22).

Isaïes, com ja he dit, qualifica l'amor de Déu com l'amor d'un espòs. Però, a més, aquest profeta compara sovint l'amor de Déu amb l'amor d'un Pare i, algunes vegades, el compara també amb l'amor de la Mare, com quan diu: **"¿pot mai una mare oblidar-se del fill de les seves entranyes?. Doncs encara que ella se n'oblidés, jo no m'oblidaré mai de tu"** (Isaïes 49,15) o en un altre moment: **"com a un a qui la seva mare el consola, així jo us consolaré"** (Isaïes 66,13).

Ezequiel presentarà un Déu, espòs enamorat del seu Poble: **"em vaig comprometre amb jurament, vaig fer aliança amb tu i tu vas ser meva"** (Ezequiel 16,8). Malgrat això, el Poble es prostituirà com una esposa infidel al seu marit; tanmateix al final torna a imposar-se la fidelitat de l'amor del Senyor qui afirma: **"establiré amb tu una Aliança eterna"** (Ezequiel 16,60).

Serà Ezequiel qui d'una manera ben explícita parlarà del do de l'Esperit com la força interior que Déu vol donar als seus per a crear en ells **"un cor nou"**, **"un cor de carn"**, amb el qual traurà fora el **"cor de pedra"** que tants cops ens domina i ens tanca amb duresa envers els altres.

Tanmateix, les declaracions més fortes de l'experiència de la fidelitat del Déu Alliberador ens les presenta el llibre del Deuteronomi, el llibre de la renovació de l'Aliança Primera. Per citar-ne una de més impactant, aporto aquest fragment del capítol setè: **"No perquè sigueu el poble més nombrós entre tots els pobles, – perquè de fet sou el menys nombrós – us ha escollit el Senyor, sinó portat del seu amor a vosaltres i per guardar el jurament fet als vostres pares, Déu us ha alliberat de la casa d'esclavatge... Heu de saber, doncs, que Jahvé és el Déu vertader , el Déu fidel que guarda l'Aliança"** (Deuteronomi 7,7-9).

Els salms d'Israel, els cants de poesia que el Poble canta en la pujada al Temple o en les cerimònies religioses dintre del temple o la sinagoga, apel·len molt sovint a la fidelitat de Déu per a poder ser perdonats i poder sortir de la situació de pecat, tant personal com social.

La font per a la confiança que ha de tenir l'israelita, l'expliquen molts salms en al·ludir als fets que ha realitzat el Senyor en la Història de la Salvació del Poble; una Història que recullen els salms 78, 105, 106 i 136.

"La fidelitat del Senyor durarà sempre" (salm 117) serà un motiu repetit de la fe d'Israel. I d'aquesta fidelitat del Senyor que supera totes les infidelitats del Poble, naixerà una profunda confiança en Ell, en el seu perdó i en la veritat de les seves promeses. És així com el salmista es pot sentir tranquil i feliç **"com un nen a la falda de la mare"** (Salm 130).

Aquesta confiança viu amarada amb l'esperança de cara al futur de la persona que invoca el Senyor amb el desig d'una vida més coherent segons els seus ensenyaments.

Sense aprofundir en els llibres de la Saviesa que es centren més en la vida quotidiana dels israelites i utilitzen exemples d'aquella cultura, tres són els missatges que podem treure de l'Antiga Aliança per al nostre tema de la Fidelitat.

Primer: l'amor de Déu és eternament fidel; segon: aquest model de fidelitat, Déu el qualifica com amor d'espòs per al seu Poble.

I d'aquí que es pugui treure un tercer missatge que diu que la fidelitat dels esposos pren el seu model de la fidelitat que Déu viu i ha viscut al llarg de la història vers el seu Poble d'Israel. Ell, el Senyor, l'Espòs, ha estat fidel sempre i, per això mateix, en dir-se Espòs, es presenta com a model de la fidelitat del matrimoni d'una dona i un home.

2. La Fidelitat de la Parella en la Nova Aliança

Per iniciar aquest apartat, no trobo millor confessió de fe en l'amor fidel de Déu envers la humanitat que aquesta afirmació de l'Evangeli de Joan: "**Déu ha estimat tant el món que li ha donat el seu Fill**" (Joan 3,16).

Posat aquest fonament, cal recordar que el tractament de la fidelitat en el Nou Testament té dos capítols complementaris: en primer lloc, veurem com la Nova Aliança és una Aliança basada en l'amor entregat de Jesús, el Fill de Déu. Per tant, la majoria dels textos que ens interessin es centren a definir què és l'amor i com hem d'estimar.

En un segon apartat, parlaré de la resposta de Jesús a la pregunta sobre la licitud de donar document de divorci per qualsevol motiu, al qual afegiré un tercer apartat sobre la força de la fidelitat que ens dóna Jesús. Finalment, en un

quart apartat esmentaré els textos que fan referència a la fidelitat matrimonial, seguint especialment l'ensenyament de st. Pau.

2.1 L'amor segons la Nova Aliança

Serà el mateix Jesús, qui definirà la seva missió: **"Jo he vingut per tal que tingueu vida i la tingueu a desdir ("més abundant")"** (Joan 10,10).

I serà la seva Persona, Ell, la Paraula de Déu feta carn, qui amb els fets de la seva vida i també amb les seves mateixes paraules ens explicarà on es troba la vida, la felicitat: estimar com Ell ha estimat, és a dir, donant la vida dia a dia i, al final, totalment, per fidelitat i coherència amb el missatge que ha rebut del seu Pare: **"Aquest és el Fill, el meu estimat, escolteu-lo"** (Mateu 17,5).

La primera carta de Joan ens presenta una definició única de l'amor: **"l'amor consisteix en això: no som nosaltres els qui hem estimat Déu els primers; Ell ens ha estimat el primer i ens ha donat el seu Fill"** (1 Joan 4,10).

Això, ho completa l'evangelista esmentant les paraules de Jesús: **"Aquest és el meu manament: que us estimeu els uns als altres tal com jo us he estimat. I no hi ha un amor més gran que el de qui dona la vida per la persona a qui estima"** (Joan 15,12-13). Per exemplificar aquesta actitud, Jesús explica la paràbola del Bon Samarità en la qual aquest home atén un enemic amb tota generositat i gratuïtat. I, quan l'ha d'aplicar al seu Pare, Jesús explica la Paràbola del Pare Bo, dita la del Fill Pròdig.

La fidelitat de Déu en l'amor l'exemplifica Jesús en la magnífica paràbola del Pare Bo: un Pare que espera amb fidelitat paternal el seu fill que l'ha abandonat. Una fidelitat

del Pare que vol crear confiança en el fills i filles quan li preguin dient-li: Pare nostre!!

Aquestes paràboles són els exemples amb què Jesús ens anima a viure els valors humans que, tots: bondat, misericòrdia, solidaritat, justícia, perdó, comprensió, confiança, etc., tenen la seva base i la seva font en l'amor. Són les actituds humanes en les quals l'amor s'encarna, es fa "carn", es fa visible. Són les actituds de la fidelitat.

2.2 La Fidelitat en el matrimoni segons Jesús, en Mateu 19

La visió de Jesús sobre la fidelitat en l'amor és tan profunda que no necessita especial aplicació al matrimoni, és per a tothom que estima: **"no hi ha un amor més gran que el del qui dona la vida per la persona a qui estima"**.

Tanmateix, quan apliquem aquestes paraules al matrimoni veiem que s'hi encarna una possibilitat de donar plena vida a la persona a qui s'estima, evidentment amb la plenitud pròpia de la nostra realitat humana personal de cada u, que inclou les relacions íntimes. Però, donar la vida no és qüestió d'un instant, és un procés constant que es viu amb un compromís creixent de la fidelitat interpersonal d'home i dona.

Per això, Jesús pren posició davant de la fidelitat indissoluble del matrimoni quan és preguntat sobre la licitud del donar comiat a l'esposa **"per qualsevol motiu"** o en cas d'infidelitat.

De fet, hi havia en el temps de Jesús dues opinions sobre el dret del marit a donar document de repudi a la seva dona. Una, defensada per l'Escola Hillel que s'atenia al text del Deuteronomi 24,1, segons el qual es podia "acomiarar" la dona per qualsevol motiu "que no li agradés" al marit. A aquest interpretació d'un text tan laxista com aquest,

s'oposava l'Escola Shammai que només permetia el document de repudi en el cas d'adulteri per part de la dona.

Jesús no es deixa enganyar per la pregunta sinó que ensenya que hem de retornar als inicis, és a dir, al projecte inicial de Déu Creador sobre la parella humana, un projecte que es basa en la fidelitat al compromís d'aquell home i aquella dona que, deixant pare i mare, s'han fet una sola carn per tal de crear una nova família. Curiosament, en la resposta de Jesús als fariseus hi ha una excepció, però és, segons la interpretació més defensada pels exegetes, per al cas d'un matrimoni "il·legal", val a dir, un matrimoni incestuos (entre familiars molt pròxims). Seria, per tant, un cas ben especial i que entra també en la legislació civil.

2.3 La força de l'Esperit penyora de Fidelitat

La Bona Notícia de Jesús no es queda només en aquesta exigència de fidelitat, podríem dir, "legal", sinó que passa endavant i promet la capacitat, la força, per a portar a terme la total fidelitat a aquesta exigència. És la força de l'Esperit que el Pare i el Fill ens donaran.

La promesa del seu Esperit afecta a les dimensions fonamentals de la persona humana: al cor, al cap, al cos; als sentiments, a la voluntat i a la intel·ligència. En paraules del mateix Jesús en l'últim sopar: "**L'Esperit us conduirà a la veritat sencera**" (Joan 16,13); "**us ensenyarà tot el que jo us he dit**" (Joan 14,26).

És la força que transformarà els deixebles, covards, amagats al Cenacle "**amb les portes tancades, per por dels jueus**" (Joan 20,19), en apòstols missioners, testimonis i predicadors de la Resurrecció de Jesús de Natzaret, el crucificat.

La predicació dels apòstols es centra evidentment a explicar la vida i la predicació de Jesús. En definitiva, el

sentit profund de la seva mort i la seva resurrecció que són el cim de la seva acció guaridora i de la seva predicació revolucionària. I, en aquesta predicació, el do de l'Esperit Sant que han rebut en el dia de la Pentecosta, serà un tema central.

2.4 La Fidelitat de l'amor segons la predicació dels Apòstols

El primer gran teòleg que aprofundeix el missatge de Jesús en la línia del nostre tema és l'apòstol Pau. Aquí m'interessa subratllar les línies que Pau i, més endavant, Joan posen a la llum referint-se a l'amor de Déu.

En primer lloc, Pau parteix del fet Jesús: "**La prova que Déu ens estima és que, quan nosaltres encara érem pecadors, Crist va morir per nosaltres**" (Romans 5,8). I, si és així, aquest amor de Déu viscut per Jesús, el Crist, provocarà la nostra fidelitat més absoluta cap el Senyor. Pau ho diu amb la seva força característica: "**res no ens podrà separar de l'amor de Déu que s'ha manifestat en Crist Jesús Senyor nostre**" (Romans 8,39). És una afirmació radical de la fidelitat que ens lliga a l'amor del Senyor.

A aquestes afirmacions, Pau, seguint l'exemple de Jesús, afegeix el compliment de la promesa del Crist de donar-nos el seu Esperit que ens portarà a conèixer la seva veritat i tenir la força que el Senyor ens donarà per tal que puguem ser-li fidels: la força d'estimar.

Pau, escrivint als cristians de Roma, ens ho recorda en esmentar que en les situacions vitals de tribulació i de lluita, la nostra esperança de viure segons l'Evangeli no quedarà mai defraudada perquè, com ell diu: "**l'amor de Déu ha estat vessat en el nostre cor per l'Esperit Sant que ens ha estat donat**" (5,5). Pau empalma aquí amb la promesa de Jesús d'enviar el seu Esperit, tal com va dir en

l'últim sopar i explicita la vessant afectiva-emotiva de la presència de l'Esperit perquè és Esperit d'amor, esperit que potencia la nostra capacitat d'estimar i de ser fidels a aquest amor.

La carta primera de Joan ofereix una síntesi esplèndida del missatge de Jesús sobre Déu, el Déu que Jesús ha invocat com a Pare de tots.

Voldria entrar, en primer lloc, a tractar aquella definició de Déu que dona Joan quan afirma rotundament: **"Déu és amor i qui es manté en l'amor es manté en Déu i Déu en ell"** (1 Joan 4,16). I, dit d'una altra manera, la carta de Joan afirma: **"Tothom qui estima ha nascut de Déu i coneix Déu. Qui no estima no coneix Déu perquè Déu és amor"** (1 Joan 4, 7-8).

A mi, sempre m'ha agradat relacionar aquestes paraules, que podríem dir la síntesi última de la revelació de la Nova Aliança, amb les paraules del llibre del Gènesi que expliciten l'essència de la persona humana: **"Déu creà la persona humana a imatge seva, els creà baró i dona. Els beneí i els digué: creixeu i multipliqueu-vos, ompliu la terra i sotmeteu-la"** (Gènesi 1,27-28). Com ja he dit en parlar de l'Antic Testament, en aquestes paraules del Creador s'inclou el fet que la imatge del Déu que "és amor", fa que puguem dir també que la persona humana "és amor".

La carta primera de Joan ens dona una magnífica definició del que és l'amor. I la presenta tot dient: **"l'amor consisteix en això"**, per afegir després la resposta: **"no som nosaltres els qui hem estimat primer. Ell ens ha estimat primer i ens ha donat el seu Fill"** (1 Joan 4,10). L'amor és, doncs, iniciativa, estimar el primer, i és lliurament, entrega: en això consisteix la fidelitat.

D'altra banda, la carta de Pau a Timoteu inclou un himne de la primera comunitat cristiana que aplica a aquest Déu que és amor, la qualitat més essencial de l'amor que és la fidelitat. Diu així aquest himne, en la seva conclusió: **"si li**

som infidels, Ell es manté fidel, perquè no pot negar-se a si mateix” (2 Timoteu 2, 11-13).

És una esplèndida definició del que és Déu, del que és l’amor de Déu: el seu amor és “amor fidel”. Si fos infidel a l’amor, Déu es negaria a si mateix, es contradiria la seva essència i això per a la primera comunitat cristiana és inconcebible, perquè els cristians coneixen la fidelitat de Déu al llarg de la història d’Israel, una fidelitat que culmina en el lliurament del seu Fill en la creu. Pau afirma, doncs, que l’amor de Déu és fidel, que l’amor és fa fidelitat en Ell: “Déu és fidelitat”. I, seguint el text repetit del Gènesi, hem de dir, aplicant-ho a les imatges de Déu que som nosaltres, l’amor humà és fidelitat, la persona humana és amor, la persona humana és fidelitat.

2.5 La vida de la primera comunitat cristiana.

La primera comunitat cristiana, des dels inicis va viure una intensa vida comunitària, en la línia del que han ensenyat els apòstols i acabo de descriure fins aquí. El llibre dels Fets dels Apòstols ho descriu amb detall en els primers capítols. El primers cristians, diu el capítol segon, “**tenien un sol cor i una sola ànima**” i aquest fet tenia com a conseqüència el fet que “**vivien units i tenien totes les coses en comú; venien les seves possessions i els seus béns i repartien el preu entre tots, segons la necessitat de cadascun**” (Fets 3, 44-45).

Aquesta descripció es repeteix al final del capítol quatre i, a més es cita l’exemple de Bernabé. Tanmateix, amb el toc de realisme que caracteritza les narracions bíbliques, el capítol cinquè del llibre dels Fets posa una excepció a aquest compromís comunitari en les persones d’Ananies i Safira que varen traïr la confiança de la comunitat i van ser-li infidels. I és que la fidelitat en l’amor porta la comunió i la felicitat entre les persones, però també és exigent i, a vegades, molt difícil de complir.

A aquestes persones es podrien aplicar les paraules que el llibre de l'Apocalipsi aplica a l'Església de Laodicea: **"Així parla l'Amén, el Testimoni fidel i veritable... Mira estic a la porta i truco; si algú escolta la meua veu i m'obre la porta entraré a casa seva i soparé amb ell i ell amb mi"** (Apocalipsi 3, 14 i 20).

Aquest Testimoni fidel és Jesucrist segons el que diu el mateix llibre en el capítol 1,5. El que vol dir que tota la "revelació " que seguirà neix d'Aquell que és la Fidelitat de Déu amb la humanitat. Jesús és el Testimoni fidel i Veritable de la voluntat salvadora del Pare, el qui **"estima tant el món que li ha enviat el seu Fill perquè tot el qui creu en Ell tingui vida eterna"** (Joan 3,16).

Més encara, com he escrit al principi d'aquest capítol sobre la fidelitat segons Jesús, Ell, en la seva predicació tal com la transmet l'Evangeli de Joan, afirmarà que **"he vingut perquè tingueu vida i la tingueu més abundant"** (Joan 10,10). Aquest "més" que presideix "abundant" ens està indicant com ha de ser el nostre projecte i el procés que hem de fer per tal d'anar arribant a més plenitud dia a dia, vivint en fidelitat a aquest projecte, fins arribar al dia definitiu de la plenitud amb Déu.

2.6 Sant Pau i la fidelitat matrimonial

He parlat de la fidelitat en l'amor – en general - per la força de l'Esperit tal com l'explica Pau en la carta als cristians de Roma. Ara voldria presentar alguns criteris que Pau transmet als cristians de Corint i als d'Efes, a propòsit de la situació del matrimoni dels cristians en aquelles ciutats on vivien envoltats de la cultura grega.

A Corint, hi havia situacions que necessitaven criteris d'actuació per als cristians i Pau, en la seva primera carta els dona amb claredat: **"Als casats els dono aquesta ordre, que no és meua, sinó del Senyor: la**

dona no s'ha de separar del marit, i si se'n separa que no es torni a casar o bé que es reconcilli amb el seu marit; l'home no ha de deixar la seva muller" (1 Corintis 7,10-11). Pau ha assimilat la posició de Jesús, esmentada abans, a Mateu 19, en la qual ensenya la fidelitat matrimonial fins al final.

A propòsit de la situació de les dones viudes, a aquest ensenyament Pau hi adjunta una nota important per al seu matrimoni: **"Si el marit mor, queda lliure de casar-se amb qui vulgui, sempre que sigui en el Senyor"** (1 Corintis 7,39). Aquesta obligació significa per a alguns exegetes "casar-se amb un cristià ", però , per a mi, no és sols això, sinó, a més, significa l'esperit amb què s'ha de casar - l'esperit del Senyor - que és esperit de fidelitat, l'esperit d'iniciativa i entrega fins al final.

En la carta als cristians d'Efes, en el capítol cinquè Pau parla per a la situació cultural masclista d'aquell moment històric en què les dones estaven sotmeses als marits, dintre del principi general de **"sotmeteu-vos els uns als altres per reverència a Crist"** (als Efesis 5,21).

Suposat això, Pau demana als marits: **"estimeu les vostres mullers, tal com Crist ha estimat l'Església i s'ha entregat a mort per ella"**. L'Església, diu Pau, és el cos de Crist i el Senyor **"l'ha volguda santificar purificant-la amb el bany de l'aigua acompanyat de la paraula"**.

I amb aquest model de comportament de part del Crist **"els marits han d'estimar la muller com el seu propi cos... També el Crist ho fa així amb l'Església, ja que som membres del seu cos"**.

D'aquí, Pau fa un salt al llibre del Gènesi, al text esmentat més amunt i escriu: **"Per això, tal com diu l'Escltura, l'home deixa el pare i la mare per unir-se a la seva dona, i tots dos formen una sola carn. Aquest misteri és gran: jo entenc que es refereix a**

Crist i l'Església, i que també val per a vosaltres" (Efesis, 5, 25-32).

Dues consideracions sobre aquest text. La primera és que l'amor d'un home i una dona es realitza en definitiu, quan són una sola carn, és a dir, quan el seu amor es fa unitat definitiva, en la comunió sexual que forma de fet, una sola carn. El Gènesi és valent en aprofundir la realitat de la relació marit-muller fins a la "carn", com a signe definitiu de la unió de les dues persones que s'estimen.

La segona consideració és la més pregonada i va assenyalada com un "Misteri" que té el seu model en l'amor de Crist envers la seva Església, que és el seu cos, perquè ella, l'Església, és l'esposa del Crist. D'aquí que el model que ha de tenir la relació marit-muller és, per a Pau, el de l'amor de Crist a l'Església que porta a Jesús a donar la vida per ella en la prova màxima de fidelitat, segons la paraula del mateix Jesús transmesa per l'Evangeli de Joan **"no hi ha un amor més gran que el de donar la vida per la persona a qui s'estima"** (Joan 15,13).

A l'Evangeli de Mateu, Jesús es va presentar com el nuvi amb qui s'alegren els invitats al Banquet de noces (Mateu 9,27). És un símbol de l'amor de qui ve a donar vida i "vida més abundant".

2.7 L'Evangeli anima i potencia la fidelitat de l'amor matrimonial

En el paràgraf conclusiu del nostre Quadern, cal aprofundir el sentit del missatge evangèlic pel que fa a l'amor i a la seva fidelitat.

Cal iniciar la nostra reflexió situant-nos en el moment en què Jesús de Nazaret comença la seva predicació, tot anunciant l'arribada del Regne de Déu, és a dir, el seu Regnat perquè el Poble que l'escolta visqui

complint els seus ensenyaments, la seva vida, la vida "més abundant".

Jesús, en començar la seva predicació a Israel, troba unes famílies fonamentades en el matrimoni que, en l'Antic Testament, es realitza en la unió d'un home i una dona amb la finalitat prioritària per a la fecunditat en els fills. Això no treu la relació amorosa entre els esposos, com explica el pare de Samuel, Elcanà, a la seva dona, Anna, quan plorava perquè no podia tenir fills. Ell li deia: **"No sóc jo millor que deu fills?"** (1 Samuel 1,8).

Amb la predicació de Jesús, l'amor agafa una dimensió prioritària en tota relació humana per la recomanació de Jesús dient **"Aquest és el meu manament: Que us estimeu els uns als altres com jo us he estimat"** (Joan 15,12). Un manament que, a més, té repercussió de testimoniatge social, com ensenya Jesús mateix: **"en això coneixerà tothom que sou deixebles meus, si us estimeu els uns als altres"** (Joan 13,35).

Aquesta exigència radical, assumeix i supera el que els Evangelis sinòptics presenten, quan Jesús respon a la pregunta de quin és el manament més gran de la llei: **"Escolta, Israel, el Senyor, el nostre Déu, és l'únic Senyor: estimaràs el Senyor, el teu Déu amb tot el teu cor, amb tota la teva ànima i amb totes les teves forces. I el segon és: estimaràs el teu próisme com a tu mateix"** (Marc 12,29-31 i paral·lels).

Aquest doble missatge de Jesús és tan universal que, a vegades, ens oblidem d'aplicar-ho – i fer-ho en primer lloc – a la relació de parella que és el matrimoni i a la seva fidelitat duradora per sempre.

Per tant, Jesús, en demanar la universalitat del manament d'estimar està demanant als esposos un amor com el seu, un amor fidel fins a la indissolubilitat, un amor que arriba fins a "donar la vida". Jesús amb la seva paraula dóna un horitzó definitiu al matrimoni en la seva fidelitat en l'amor. I, a més, com ja he dit més amunt, per la força del

seu Esperit, **“vessat en el nostre cor”** (Romans 5,5), Jesús es compromet a fer créixer aquest amor fins a portar-lo amb una fidelitat creixent fins a la seva possible plenitud definitiva.

“La persona humana és amor” ha estat la nostra conclusió en la primera part. Ara aquí, hem ampliat la nostra comprensió d’aquest amor en veure com aquest amor humà queda potenciat per la Paraula de Jesús que ens indica com s’ha de viure amb una fidelitat creixent fins al final i com queda potenciat també, des de dintre del nostre cor, per la força de l’Esperit de Jesús que ens potencia per a saber com fer-ho i que, per tant, ens dóna il·lusió, suport i ànims per a aconseguir-ho.

2.8 La fidelitat de l’amor segons el Concili Vaticà II

El Concili Vaticà II, en la Constitució Pastoral *Gaudium et Spes*, Goig i Esperança, dedica un capítol important al Matrimoni, en els números 47 a 52, de l’esmentada Constitució.

En primer lloc s’ha de destacar la nova definició del matrimoni que dóna el Concili, tant amb un punt de vista humà com teològic i pastoral: **“l’íntima comunitat de vida i amor, fundada pel Creador i instituïda amb les seves pròpies lleis, s’instaura per l’aliança dels cònjuges, és a dir, pel seu consentiment personal i irrevocable”** (GS 48).

Amb aquesta definició, es supera una visió purament contractual o jurídica del matrimoni, perquè el matrimoni entra en la intimitat més pregona de l’home i la dona, a través d’una aliança d’amor que porta a una comunitat, a una unitat conjugal de tots dos en una sola carn, de la qual naixeran els fills, fruit d’un amor que els anirà acompanyant fins a la seva maduresa i majoria d’edat.

Per aprofundir el sentit essencial del matrimoni, el document conciliar recull la Tradició Bíblica i la porta a plenitud tot explicant l'acció del Crist: **"Perquè així com Déu antigament s'avançà a unir-se amb el seu Poble amb una Aliança d'amor i de fidelitat, així ara el Salvador de tots i Espòs de l'Església surt a l'encontre dels esposos cristians per mitjà del sacrament del matrimoni"** (GS 48,2n).

Aquest sortir a l'encontre, segueix el Concili, significa la voluntat del Crist de romandre amb els esposos **"per tal que ells, amb el seu mutu lliurament, s'estimin amb perpètua fidelitat, de la manera com ell mateix, el Crist, estimà l'Església i es lliurà a si mateix per ella"**. Tot això és font d'esperança per a la fidelitat dels esposos perquè arribaran a ser conscients que **"El genuí amor conjugal és assumit en l'amor diví i és potenciat per la força redemptora de Crist"**.

Aquesta força és força que potencia la fidelitat creixent de què estem parlant. I, més endavant, el document conciliar "Goig i Esperança", en parlar de l'amor conjugal, **"amor eminentment humà, ja que va de persona a persona i abraça el bé de tota la persona"**, afirma que: **"aquest amor ratificat amb la mútua fidelitat i, sobretot, amb el sacrament de Crist, és absolutament fidel, en cos i en ment, en la prosperitat i l'adversitat"** (GS 49, 2n).

Es tracta, doncs, d'una presència especial del Senyor ressuscitat que potencia, per la força del seu Esperit, l'amor mutu dels esposos, amb una força especial que expressa la paraula "assumeix" que vol dir que el Crist el fa seu, com ja Jesús va prometre en el seu comiat **"estigueu en mi i jo en vosaltres"** (Joan 15,4), per després afegir: **"manteniu-vos en el meu amor"** (Joan 15,9). Aquesta consciència de la presència de Jesús en la vida de la parella, anima la fidelitat entre els esposos perquè els dóna la confiança, i amb ella, l'esperança de saber que el Senyor està en ells i amb ells, per tal que ambdós com a parella i cada un amb la

seva personalitat, realitzin dia a dia millor, amb creixent fidelitat, l'aliança a què es van comprometre un dia davant d' Ell i de la seva comunitat cristiana.

En acabar aquestes reflexions, voldria recordar que la fidelitat característica de l'amor matrimonial, de la qual he parlat fins aquí, té la seva realització també en l'amor d'amistat amb les diferències pròpies de cada situació que són diferents una de l'altra. I, quan l'amistat es fa compromís, apropa les seves exigències a la fidelitat.

CONCLUSIÓ

En la conclusió final d'aquestes reflexions sobre la fidelitat de la parella voldria – com a síntesi de tot el que he dit - insistir en la necessitat d'integrar ambdues parts fonamentals del meu treball.

En la primera part, hem aprofundit sobre el sentit de les diferents dimensions humanes de la fidelitat en la parella. En definitiva són les dimensions de l'amor profund de parella.

En primer lloc, l'amor és do recíproc de l'un a l'altre, en la totalitat de les seves vides concretes i amb les seves qualitats i limitacions personals. Aquest do no és una paraula d'un dia, sinó és un do al qual cada un de la parella desitja i busca mantenir-se fidel fins al final.

Aquest do no sols es fa amb un compromís davant de la comunitat, sinó que és tot ell compromís. És a dir, cal que l'amor per la seva fidelitat, "amari", "penetri", tota la relació interpersonal i la faci "aliança" definitiva. Aquesta intenció demana continuïtat, no qualsevol, sinó una fidelitat al pensament i a la voluntat amb què es va començar el compromís de parella per a fer-lo també compromís social i públic.

En segon lloc, aquest do compromès ha de realitzar-se dia a dia, en un procés que camina il·luminat per un projecte de parella que s'hauria d'haver concretat en el prometatge i s'hauria d'anar refent progressivament al llarg de la vida del matrimoni. La fidelitat com a qualitat pregonada de l'amor és el secret de la continuïtat del procés. És un procés animat per la maduració de la persona que aprèn a créixer amb les experiències de la fidelitat quotidiana i que vol portar sempre endavant el projecte compromès amb la seva parella. És una fidelitat creativa!!.

En la construcció d'aquest projecte que s'ha d'anar vivint en un procés amarat de fidelitat, el diàleg es revela un instrument bàsic. Aquí és el moment d'esmentar les paraules de Pau VI, en la seva primera Encíclica, *Ecclesiam suam*, "La seva Església", on el Papa Montini ens vol recordar la que ha de ser l'actitud fonamental de l'Església d'avui per tal d'entrar en diàleg amb el qual ha de viure: **"L'Església es fa paraula. L'Església es fa missatge. L'Església es fa diàleg"** (ES 60). És l'actitud que han de seguir tots els membres de l'Església i tots els qui volen construir fidelitat en la seva parella: "fer-se diàleg".

En la segona part d'aquest treball, s'ha aprofundit la dimensió cristiana del matrimoni, tot tenint present els missatges de l'Antiga i de la Nova Aliança. El que he buscat mostrar és el com la Paraula de Déu al llarg de la Història de la Salvació ha anat il·luminant la realitat del matrimoni en la seva dimensió de fidelitat.

En primer lloc, l' Antic Testament ens recorda la fidelitat mitjançant l'exemple del mateix Déu que presenta la seva participació en l'alliberament del seu Poble com l'obra de l'Espòs que estima de debò i que es manté fidel malgrat la infidelitat del Poble.

Al final del seu camí cap a la terra nova promesa, Moisès recordarà al Poble el projecte de felicitat a què Déu el crida: **"Mira Israel el que et demana ara el Senyor: que l'estimis amb tot el cor... i que guardis els manaments**

que Ell t'ha donat, perquè siguis feliç" (Deuteronomi 10,12-13). Sí, la fidelitat en l'amor és la felicitat!.

Aquesta fidelitat del Creador arriba a la seva màxima demostració quan el Pare envia el seu Fill per a donar-nos la seva Paraula definitiva de salvació plena. És una Paraula amb dues vessants. La primera és la del seu exemple de vida que, a més, ve explicada per les seves paraules, tantes vegades fetes amb paràboles que expliquen el projecte de Déu per a una Nova Humanitat, la que Jesús qualifica com a Regne de Déu, el Regnat de Déu.

La segona vessant de la Paraula de Jesús és la de la presència de l'Esperit Sant "**vessat en el nostre cor**" com diu Pau als Romans (Ro 5,5) . És aquest un do que vol portar-nos cap a la veritat integral que ens ha ensenyat i donat Jesús de Natzaret. En definitiva, l'Esperit és la força que porta a realitzar en la parella la fidelitat al seu compromís d'amor matrimonial.

Voldria acabar aquest treball tot repetint les paraules de Jesús en la nit del dijous de Passió: "**Us he dit totes aquestes coses per tal que la meva joia estigui en vosaltres i la vostra joia sigui ben plena**". La fidelitat de la parella en l'amor conjugal és una d'aquestes coses que Jesús ens va dir per tal que sigui la font i el signe de la felicitat madura i plena.

Qüestionari de Revisió de vida

Aquesta lectura podria anar seguida d'una revisió de vida en parella i, si en formeu part, en equip de matrimonis. Podrien ajudar preguntes com les següents o d'altres que hagin estat suscidades per les pàgines que heu llegit:

1. Podries donar els trets de la fidelitat segons l'Antic Testament?
2. Podries donar els trets de la fidelitat segons l'Evangelí de Jesús?
3. I, segons sant Pau? I, segons les cartes de Joan?
4. Què és per a tu la fidelitat en la teva parella?
5. Com construir dia a dia la vostra concreta fidelitat?
6. Com poden ajudar els fills a la vostra fidelitat?

BIBLIOGRAFIA

1. FENT CAMÍ AMB LES PARELLES. Diàlegs prematrimonials

Gaspar Mora – Ignasi Salvat

Ed. Claret, 3ª edició revisada, juliol 2007.

2. EL MATRIMONI, COMUNITAT DE VIDA I AMOR

Manuel Claret

Col·lectània Sant Pacià – Facultat de Teologia de Catalunya, 2009.

3. EL MATRIMONIO ENTRE EL IDEAL CRISTIANO Y LA FRAGILIDAD HUMANA

Marciano Vidal

Desclée de Brouwer, Bilbao, 2003.

4. NUEVO DICCIONARIO DE TEOLOGIA MORAL

F. Compagnoni – G. Piana – S. Privitera – M. Vidal

Ediciones Paulinas, 1992.

5. SEXUALIDAD Y AMOR CRISTIANO

Ignasi Salvat S.I.
Ed. Claret, 3ª edició, desembre 2004.

**6. DE "PROYECTO DE HERMANO" A
AGRIAMENT DE GERMANS**

**Simposi amb José Ignacio González Faus:
Ignasi Salvat S.I.,
pp. 129-139: "La cultura del Diàleg un repte
per al món d'avui".**

Centre d'Estudis Cristianisme i Justícia

**7. Los Mandamientos. Provocación y
orientación para la vida**

**Notker Wolf – Matthias Dobrinski
Sal Terrae, 2009.**

ÍNDEX

Presentació del Quadern

**PRIMERA PART: LA FIDELITAT COM ACTITUD
FONDA DE L'AMOR HUMÀ**

1. Introducció a la Fidelitat
2. Una mirada a la realitat social de la Fidelitat de la parella avui
3. La Psicologia de l'amor humà
 - 3.1 La primera experiència
 - 3.2 L'experiència adulta
4. La Fidelitat de la Parella com a "DO"
5. La Fidelitat de la Parella com a "COMPROMÍS"
6. La Fidelitat de la Parella com a "PROJECTE"
7. La Fidelitat de la Parella com a "PROCÉS"

**SEGONA PART: LA FIDELITAT DE LA PARELLA A LA
LLUM DE L'EVANGELI**

1. La Fidelitat de la Parella en l'Antiga Aliança
2. La Fidelitat de la Parella en la Nova Aliança

- 2.1 L'amor segons la Nova Aliança
- 2.2 La Fidelitat en el matrimoni segons Jesús, en Mateu 19
- 2.3 La força de l'Esperit penyora de Fidelitat
- 2.4 La Fidelitat de l'amor segons la predicació dels Apòstols
- 2.5 La vida de la primera comunitat cristiana
- 2.6 Sant Pau i la fidelitat matrimonial
- 2.7 L'Evangelí anima, potencia la fidelitat de l'amor matrimonial
- 2.8 La fidelitat de l'amor segons el Concili Vaticà II

CONCLUSIÓ i Qüestionari de revisió de vida

BIBLIOGRAFIA

ÍNDIX